

XOAY QUANH VẤN ĐỀ LỊCH SỬ CƠ CẤU QUẢN LÝ TRƯỜNG MỸ THUẬT ĐÔNG DƯƠNG, TRƯỜNG CAO ĐẲNG MỸ THUẬT (TRƯỜNG ĐẠI HỌC MỸ THUẬT VIỆT NAM NGÀY NAY)

Trường Mỹ thuật Đông Dương nằm trong hệ thống giáo dục chung của chính quyền thuộc địa - một hệ thống khá chặt chẽ và khoa học theo mô hình ở Pháp, cũng ngôi trường đó, ngay sau sự ra đời của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà, mặc dù đổi tên thành trường Cao đẳng Mỹ thuật nhưng cơ cấu quản lý cơ bản vẫn theo mô hình cũ, qua nhiều giai đoạn sử, trường tiếp tục đổi tên và thay đổi cơ cấu quản lý, dù Bộ chủ quản là Bộ Giáo dục hay sau đó (và cho tới nay) là Bộ Văn hoá, trường đã và vẫn luôn là ngôi trường đào tạo độc lập, chịu sự quản lý và chỉ đạo trực tiếp từ các cơ quan nhà nước thuộc Bộ. Bài viết cung cấp thêm các tư liệu nghiên cứu minh chứng cho vấn đề cơ cấu quản lý trường từ năm 1925 tới nay.

Tóm tắt: Trường Mỹ thuật Đông Dương nằm trong hệ thống giáo dục chung của chính quyền thuộc địa - một hệ thống khá chặt chẽ và khoa học theo mô hình ở Pháp, cũng ngôi trường đó, ngay sau sự ra đời của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà, mặc dù đổi tên thành trường Cao đẳng Mỹ thuật nhưng cơ cấu quản lý cơ bản vẫn theo mô hình cũ, qua nhiều giai đoạn sử, trường tiếp tục đổi tên và thay đổi cơ cấu quản lý, dù Bộ chủ quản là Bộ Giáo dục hay sau đó (và cho tới nay) là Bộ Văn hoá, trường đã và vẫn luôn là ngôi trường đào tạo độc lập, chịu sự quản lý và chỉ đạo trực tiếp từ các cơ quan nhà nước thuộc Bộ. Bài viết cung cấp thêm các tư liệu nghiên cứu minh chứng cho vấn đề cơ cấu quản lý trường từ năm 1925 tới nay.

Từ khoá: Trường Mỹ thuật Đông Dương, Trường Cao đẳng Mỹ thuật, Đại học Đông Dương, Đại học Quốc gia Việt Nam, Nha Học chính, Nha Đại học vụ, Nghị định thành lập Trường Mỹ thuật Đông Dương, Nghị định khai giảng trường Cao đẳng Mỹ thuật.

Nhân sự kiện kỷ niệm 100 năm ban hành Nghị định thành lập Trường Mỹ thuật Đông Dương (1924 - 2024) và chuỗi các hoạt động hướng tới Kỷ niệm 100 năm Hình thành và phát triển Trường Đại học Mỹ thuật Việt Nam (1925 - 2025), trên nhiều diễn đàn như Hội thảo khoa học, Toạ đàm về Lịch sử Trường Mỹ thuật Đông Dương, Trường Đại học Mỹ thuật Việt Nam (ĐHMTVN) cũng như trên phương tiện truyền thông đại chúng, đã có những tổ chức, cá nhân, tài liệu sách báo, bài viết v.v., về cơ cấu quản lý trường qua các giai đoạn lịch sử, tựu chung có 2 vấn đề thường xuyên được đề cập:

- Cơ cấu quản lý Trường Mỹ thuật Đông Dương (EBAI), mối quan hệ giữa EBAI và Đại học Đông Dương (EBAI thuộc Đại học Đông Dương)
- Sự hình thành và cơ cấu quản lý Trường Cao đẳng Mỹ thuật giai đoạn nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà (Cao đẳng Mỹ thuật thuộc Đại học Việt Nam /Đại học Quốc gia Việt Nam).

Bài viết dưới đây, phần thứ nhất sẽ cung cấp một số dẫn chứng nghiên cứu của một số tác giả về EBAI (1925-1945), đồng thời đề xuất cách tiếp cận /cách hiểu trên tinh

thần khách quan khoa học và mong muốn tiếp cận thêm các nghiên cứu bổ sung cho giai đoạn còn một số “điểm mờ” này.

Phần thứ hai là những bằng chứng lịch sử, pháp lý rõ ràng về sự hình thành, tên gọi, cơ chế quản lý, chỉ đạo trường Cao đẳng Mỹ thuật, sự thay đổi từ Cao đẳng Mỹ thuật tới Đại học Mỹ thuật Việt Nam ngày nay.

I. Hiểu thế nào về vấn đề “Trường Mỹ thuật Đông Dương (MTĐD) thuộc Đại học Đông Dương (ĐHĐD)”?

Tiếp cận với vấn đề này cần dựa trên cơ sở tài liệu lịch sử là các văn bản pháp lý ban hành bởi chính quyền thuộc địa về sự ra đời của ĐHĐD, cơ cấu tổ chức, tên gọi các trường thành viên trực thuộc ĐHĐD; Và văn bản pháp lý về sự ra đời của Trường MTĐD.

Theo các nghiên cứu về lịch sử ĐHĐD, có 2 dấu mốc quan trọng đánh dấu sự hình thành và chuyển biến quan trọng:

1. Nghị định số 1514a ngày 16/5/1906 do Toàn quyền Đông Dương Paul Beau ký - văn bản khai sinh trường đại học đầu tiên ở Đông Dương (khai sinh ĐHĐD).
 2. Nghị định ngày 21/12/1917 do Toàn quyền Đông Dương Albert Sarraut ký ban hành bộ “Học chính tổng quy (có 7 chương gồm 558 điều)” (Règlement général de l’Instruction publique); Nghị định ngày 25/12/1918 ban hành “Quy chế chung về giáo dục bậc Cao đẳng ở Đông Dương” (Règlement général de l’Enseignement supérieur).
- [2]

Theo bài viết *Sự ra đời của Đại học Đông Dương qua tài liệu lưu trữ* đăng ngày 13/05/2016 trên trang chủ của Đại học Quốc gia Hà Nội, tác giả - TS. Đào Thị Diễm (Trung tâm Lưu trữ Quốc gia) đã phân tích tài liệu “Học chính tổng quy” và nêu lên các điểm chính về hệ thống đào tạo của chính quyền thời kỳ này:

... “Hệ cao đẳng: về nguyên tắc tổ chức, các trường Cao đẳng Đông Dương hợp lại thành trường ĐHĐD nhưng trên thực tế, các trường Cao đẳng này chưa thành lập hết nên trong “Học chính tổng quy”, hệ cao đẳng chỉ được nêu một cách khái quát”... (đó là Trường Sĩ hoạn ở Hà Nội, Trường Hậu bổ ở Huế, Trường Y Đông Dương, Cao đẳng Thú y Đông Dương, Trường Công chính - Đào Thị Diễm).

Tác giả viết tiếp:

... “Bổ sung cho Nghị định ngày 21/12/1917 ban hành bộ “Học chính tổng quy” là Quy chế chung về giáo dục bậc Cao đẳng ở Đông Dương (Règlement général de l’Enseignement supérieur) được Toàn quyền Albert Sarraut ban hành lần đầu tiên bằng Nghị định ngày 25/12/1918 và sau đó không ngừng được bổ sung, sửa đổi cho phù hợp với tình hình thực tế. Đây là một văn bản có tính chất pháp lý quan trọng đối với giáo dục bậc cao đẳng ở Đông Dương nói chung và đối với tổ chức ĐHĐD nói riêng.

Như vậy là, trên thực tế, kể từ khi ĐHĐD do Toàn quyền Paul Beau sáng lập ra theo Nghị định số 1514a ngày 16/5/1906 đã ngừng hoạt động không bởi một văn bản pháp lý nào. Cho tới khi Nghị định ngày 31/12/1917 được Toàn quyền Albert Sarraut ban hành, chính quyền thuộc địa đã không ra thêm một văn bản nào khác về ĐHĐD. Điều này hoàn toàn logic bởi vì người ta không thể ra một văn bản để thành lập một tổ chức vẫn còn đang tồn tại dù chỉ là trên giấy tờ. Hơn nữa, ĐHĐD được nhắc tới trong

bộ “Học chính tổng quy” này, về thực chất, được tập hợp từ các trường thành viên của ĐHĐD do Paul Beau sáng lập ra.” [2]

Từ đó có thể thấy, việc viện dẫn “Trường MTĐD thuộc ĐHĐD” chỉ có thể dựa vào các “nguyên tắc tổ chức các trường Cao đẳng Đông Dương hợp lại thành trường ĐHĐD” được “nêu một cách khái quát” trong bộ “Học chính tổng quy” như tác giả Đào Thị Diễm đã viết. Do đó, vấn đề “Trường MTĐD thuộc ĐHĐD” chỉ có thể sử dụng nội dung “Học chính tổng quy” ra đời năm 1918 (sửa đổi, bổ sung liên tục sau đó) như một viện dẫn về nguyên tắc tổ chức hệ thống đào tạo hệ cao đẳng /đại học ở Đông Dương, mà như vậy, “tài liệu có 7 chương gồm 558 điều” rất cần các nghiên cứu kỹ lưỡng, đầy đủ.

Theo một nghiên cứu khác về ĐHĐD của Lê Xuân Phán¹ đăng trên Tạp chí Tia Sáng có đoạn viết: “Năm 1936, Đại học Đông Dương (vì đặt tại Hà Nội nên có văn bản gọi là Đại học Hà Nội) chỉ còn ba trường thành viên là Trường Y-Dược, Trường Luật và Trường Mỹ thuật. Đại học Đông Dương đã được tổ chức lại để trở thành một Đại học thực sự”... Tuy nhiên cũng theo Lê Xuân Phán, trong phần kết luận bài viết cùng tên *Đại học Đông Dương: Khái quát một lịch sử thăng trầm (Phần 2)* đã viết: “Các trường cao đẳng, đại học được tập hợp lại gọi là Đại học Đông Dương (vào năm 1906-1908 và 1917-1945), nhưng thực chất các trường hoạt động độc lập với nhau và có lịch sử phát triển riêng của nó...”. [5]

Sách *Mỹ thuật Đông Dương - Sự hình thành và phát triển*, Nxb Thế Giới (2024), tác giả Nguyễn Quốc Định viết về thời điểm ra đời Trường MTĐD và chi tiết “chịu sự giám sát” của “Học chính tổng quy” cũng như liên quan tới ĐHĐD như sau:

...“Cuộc đại cải cách giáo dục lần thứ II xảy ra vào cuối năm 1917 bằng việc ban hành Học chính Tổng quy (Règlement général de l’Instruction publique en Indochine) bởi Toàn quyền Albert Sarraut (nghị định ngày 21 tháng 12 năm 1917). Đây là một bộ luật giáo dục có nhiều quy định liên quan đến cơ quan quản lý giáo dục, hệ thống trường lớp, cơ cấu tổ chức các loại trường, chương trình giảng dạy, quy định về giáo viên, cách thức đánh giá, thi cử, thanh tra nhà trường. Trường Cao đẳng Mỹ thuật Đông Dương cũng như các trường khác trên toàn cõi Đông Dương đều nằm dưới sự giám sát của bộ luật giáo dục này.” [10, Tr.120]

Về việc sáng lập ra EBAI tác giả Nguyễn Quốc Định viết:

...“Sau sáu tháng kể từ khi Tardieu gửi bản thảo báo cáo kết quả công việc nghiên cứu thành lập một trường mỹ thuật ở Hà Nội, vào ngày 10 tháng 10 năm 1924, Blanchard de la Brosse, trên tư cách giám đốc Nha Học chính Đông Dương đã trình lên Toàn quyền Merlin một bản báo cáo ngắn gọn, một dự thảo nghị định thành lập trường mỹ thuật và một chương trình giảng dạy tổng quát... để Toàn quyền Merlin sớm thông qua nghị định thành lập trường, ông nhấn mạnh trong báo cáo của mình rằng: “Việc thiết lập ngôi trường này trong khuôn khổ Đại học Đông Dương cho phép quản lý nó với chi phí thấp và dễ dàng tuyển dụng đội ngũ giảng viên, ngoài ra nó sẽ nâng cao uy tín người Pháp trong con mắt người bản xứ.” [10, Tr.145,146]

Nguyên văn Nghị định (chiếu theo báo cáo về việc thành lập một trường mỹ thuật Đông Dương ở Hà Nội “précédé d'un rapport de présentation portant création à Hanoi d'une Ecole des Beaux-arts de l'Indochine”) có đoạn trích lời Giám đốc Nha

học chính Blanchard de la Brosse: "...La création de cette école, dans le cadre l'Université indochinoise, dont vous connaissez le prestige sur les indigènes, rehaussera aux yeux de ces derniers l'importance de la nouvelle institution mise au rang des écoles supérieures de la colonie..."

supérieur des arts du dessin en vue de procurer à la colonie des maîtres indigènes susceptibles de contribuer à l'évolution artistique de l'Indochine et d'exercer une heureuse influence sur les productions et le goût de leurs compatriotes.

C'est parmi les élèves diplômés de cette école que seraient recrutés les professeurs de dessin des établissements d'enseignement complémentaire et des écoles d'art décoratif.

La création de cette école, dans le cadre de l'Université indochinoise, dont vous connaissez le prestige sur les indigènes, rehaussera aux yeux de ces derniers l'importance de la nouvelle institution mise au rang des écoles supérieures de la colonie. Elle permettra également l'administration, à peu de frais, du nouvel établissement et le recrutement plus facile d'une partie du personnel enseignant : chargés de cours d'esthétique, d'histoire de l'art, d'anatomie et de perspective.

En conséquence, j'ai l'honneur de soumettre à votre haute approbation le projet d'arrêté ci-joint et les programmes qui y sont annexés.

Hanoi, le 10 octobre 1924.

*Le Directeur p. i. de l'Instruction
publique en Indochine.*

BLANCHARD DE LA BROSSE.

Le Gouverneur général de l'Indochine, Grand Officier de la Légion d'honneur,

Vu les décrets du 20 octobre 1911, portant fixation des pouvoirs du Gouverneur général et organisation financière et administrative de l'Indochine ;

Vu le décret du 2 mai 1920, instituant une Direction de l'Instruction publique en Indochine ;

Vu l'arrêté du 24 août 1910, modifié par les arrêtés du 10 juillet 1920 et du 26 novembre 1923, instituant le « prix de l'Indochine » ;

Vu l'article 6 de l'arrêté du 25 décembre 1918, modifié par l'arrêté du 9 novembre 1921 sur l'Enseignement supérieur ;

Vu l'arrêté du 18 septembre 1924, sur le régime des bourses de l'Enseignement supérieur ;

Sur la proposition du Directeur de l'Instruction publique en Indochine,

ARRÊTE :

Article premier. — Il est créé à Hanoi une « *Ecole des Beaux arts de l'Indochine* » pour l'enseignement supérieur

Trích nguyên văn Nghị định thành lập EBAI của Toàn quyền Merlin năm 1924.

được hiểu là: “việc thành lập ngôi trường này trong khuôn khổ Đại học Đông Dương, như Ngài biết, sẽ nâng tầm quan trọng của các cơ sở giáo dục mới ở thuộc địa trong con mắt ghi nhận của người bản xứ.” “Dans le cadre l'Université indochinoise” – “trong khuôn khổ Đại học Đông Dương” cần phải hiểu là trong khuôn khổ một hệ thống các trường đào tạo cao đẳng và đại học, nằm dưới quyền điều hành, quản lý trực tiếp của Nha học chính. Trường EBAI do vậy, chỉ nằm dưới Nha học chính, không phụ thuộc vào Đại học Đông Dương, hiệu trưởng, các giáo viên, số lượng tuyển sinh do Toàn quyền bổ nhiệm /quyết định, hội đồng tuyển sinh do Nha học chính thành lập, đơn dự tuyển gửi đến Nha học chính [10, Tr.475-476]. Chính vì cơ cấu quản lý đó, trong văn bằng tốt nghiệp của EBAI, luôn luôn chỉ có con dấu, chữ ký của Toàn quyền /Phó toàn quyền; Giám đốc Nha học chính và Hiệu trưởng EBAI. [10], [H15]

Theo tài liệu (bản dịch Nghị định 27/10/1924) in trong *Trường Đại học Mỹ thuật Hà Nội 1925-1990*, Nxb Mỹ thuật - 1990, và *Mỹ thuật Đông Dương – Sự hình thành và phát triển*, Nguyễn Quốc Định, Nxb Thế Giới - 2024, Nghị định ngày 27/10/1924 do Toàn quyền Martial Merlin ký - văn bản có tính pháp lý quan trọng nhất về sự ra đời của EBAI cho thấy toàn bộ nội dung 17 điều đều không có bất kỳ quy định nào cho thấy Trường Mỹ thuật Đông Dương thuộc Đại học Đông Dương.

Nghị định thành lập Trường Mỹ thuật Đông Dương do Martial Merlin ký ngày 27/10/1924 đã có những điểm đáng chú ý sau:

- Chiếu theo những sắc lệnh ra ngày 20/10/1911 quy định rõ ràng quyền lực của Toàn quyền và tổ chức tài chính và hành chính Đông Dương.
- Chiếu theo sắc lệnh ngày 2/5/1920 về việc thiết lập một Nha Học chính Đông Dương.
- Chiếu theo Nghị định ngày 24/8/1910, được thay bằng những nghị định ngày 10/7/1920 và ngày 26/1/1923, thiết lập “Giải thưởng Đông Dương”.
- Chiếu theo điều 6 của Nghị định ngày 25/12/1918 được thay bằng nghị định ngày 9/1/1921 về Đại học.
- Chiếu theo Nghị định ngày 18/9/1924 về chế độ học bổng của Bộ Đại học.

Về đề nghị của Giám đốc Nha Học chính Đông Dương

Nghị định:

(nguyên văn tiếng Pháp) “Article premier. - Il est créé à Hanoi une "Ecole des Beaux Arts de l'Indochine" pour l'enseignement supérieur des arts, du dessin. C'est parmi les élèves diplômés de cette école que seront recrutés les professeurs de dessin des Etablissements d'Enseignement complémentaire et des Ecoles professionnelles d'Arts décoratifs.”

Dịch: “Điều 1. - Thành lập ở Hà Nội một “Trường Mỹ thuật Đông Dương” đào tạo bậc cao về nghệ thuật, hội họa. Các sinh viên tốt nghiệp sẽ được tuyển dụng làm giáo viên dạy vẽ ở các cơ sở bổ túc và dạy nghề nghệ thuật trang trí”.

... Điều 17: ... [1,Tr.33-41]

Với các dẫn chứng nêu trên, vấn đề “Trường MTĐD thuộc ĐHĐD” rất cần được hiểu đúng, đặc biệt là căn cứ trên các cơ sở pháp lý. Việc sử dụng những từ ngữ như:

Trường MTĐĐ thuộc /trực thuộc /thành viên /trong khuôn khổ ĐHĐĐ chỉ nên và chỉ có thể hiểu như một cụm từ liên quan tới quy định về nguyên tắc quản lý của Nha học chính Đông Dương đối với Trường MTĐĐ (theo hệ thống quản lý chung về giáo dục cao đẳng /đại học thống nhất trong hệ thống ĐHĐĐ).

II. Hiểu thế nào về vấn đề “Trường Cao đẳng Mỹ thuật thuộc Đại học Quốc gia Việt Nam”?

Về vấn đề này, một số ý kiến tập thể, cá nhân đăng tải trên mạng xã hội và một số bài báo trên các trang điện tử dường như chủ yếu dựa trên 2 bài viết đều đăng trên website của Đại học Quốc gia Hà Nội. Một bài có tiêu đề *Đại học Quốc gia Hà Nội thương hiệu đại học có giá trị lịch sử* của GS. NGND. Đinh Xuân Lâm (đăng ngày 08/05/2012), một bài của tác giả Phan Huy Lê mang tên *Lễ khai giảng Đại học Quốc gia Việt Nam ngày 15/11/1945* (không rõ ngày đăng).

Bài của tác giả Đinh Xuân Lâm có đoạn viết:

“Trong phiên họp ngày 22/9/1945, tức là chỉ vừa tròn 20 ngày sau Lễ Tuyên ngôn độc lập, Hội đồng Chính phủ đã thảo luận về việc “mở cửa” trường đại học. Những dòng sau đây được chúng tôi sao lục nguyên văn từ biên bản cuộc họp: “Cụ Hồ nói: nên thông cáo rằng Chính phủ sắp mở cửa lại Trường Đại học. Hội đồng quyết nghị: đến 15/11/1945, Trường Đại học sẽ mở cửa.

Theo biên bản của cuộc họp tiếp theo vào ngày 4/10/1945 Chủ tịch Hồ Chí Minh và Hội đồng Chính phủ tiếp tục thảo luận kỹ lưỡng và quyết định nhiều vấn đề cụ thể và quan trọng về cơ cấu tổ chức, lĩnh vực và bậc đào tạo và về các điều kiện đảm bảo khác để Trường Đại học Quốc gia Việt Nam (ĐHQGVN) sớm có thể khai giảng và đi vào hoạt động. Theo đó, Trường sẽ bao gồm các ban đại học là: Y Khoa, Bào chế, Nha khoa, Mỹ thuật, Công chính, Khoa học và ban Văn chương. Hội đồng Chính phủ cũng quyết định: “Trường Đại học sẽ có một quỹ tự trị có Chính phủ, đoàn thể và tư nhân giúp đỡ”. Tại phiên họp này Hội đồng Chính phủ cũng tán thành đề nghị của Bộ trưởng Bộ Quốc gia Giáo dục Vũ Đình Hòe cho phép mời giáo sư ngoại quốc tham gia giảng dạy tại Trường, tuy nhiên trong năm 1945 thì chưa nên mời giáo sư là người Pháp.

Ngay sau đó, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã ký Sắc lệnh số 43/SL thiết lập Quỹ tự trị cho Trường Đại học và Sắc lệnh số 45/SL thành lập Ban Đại học Văn khoa tại Hà Nội. Bộ trưởng Vũ Đình Hòe cũng ký ban hành các nghị định về việc khai giảng Trường vào ngày 15/11/1945 và ban hành cụ thể nội dung, khung chương trình đào tạo của các ngành đào tạo, công bố công khai trên Việt Nam Dân quốc Công báo tại các số 4 (ngày 20/10/1945) và số 9 (ngày 17/11/1945). Theo đó, bên cạnh các giáo sư, các nhà khoa học nổi tiếng, Chủ tịch Hồ Chí Minh và đồng chí Phạm Văn Đồng được “phân công” giảng dạy khoa Hiến pháp, đồng chí Võ Nguyên Giáp dạy Khoa Kinh tế.” [3]

Bài của tác giả Phan Huy Lê về Lễ khai giảng ĐHQGVN cụ thể hơn với những đoạn: “Báo Nhân dân số ra ngày 31/12/2001 công bố bài diễn văn của GS. Nguyễn Văn Huyền trong lễ khai giảng trường Đại học Quốc gia Việt Nam ngày 15/11/1945. Văn bản do GS. Trần Quốc Vượng trao cho GS. Đào Trọng Thi và GS. Thi đã chuyển cho báo Nhân dân.

Đây là bản thảo viết tay bằng bút chì, lưu giữ trong hồ sơ lưu trữ của Viện Viễn Đông

bác cổ Pháp (EFEO) ở Paris, cấp 14 mang tên “Hồ sơ Nguyễn Văn Huyền” và do cô Nguyễn Phương Ngọc là nghiên cứu sinh tại Aix-en-Provence phát hiện, sưu tầm gửi về nước biểu gia đình cố GS. Nguyễn Văn Huyền...

Trước hết, ông Giám đốc Đại học học vụ phát biểu. Đó là GS. Nguyễn Văn Huyền giữ chức Giám đốc Đại học vụ của Bộ Giáo dục và sau đó, được bổ nhiệm làm Giám đốc trường Đại học Việt Nam kiêm Giám đốc Đông phương Bác cổ Học viện. Bài phát biểu của GS. Nguyễn Văn Huyền chính là bài diễn văn mà bản thảo đã được sưu tầm, công bố trên báo Nhân dân năm 2001.

... Về mặt tổ chức và kinh phí, trường đại học có “một Hội đồng quản trị gồm các giáo sư có kinh nghiệm và những bậc có quan tâm tới đại học” làm nhiệm vụ “tìm một phương sách thích hợp để mở mang nền đại học và để quản trị một ngân sách tự trị giống như các quỹ tự trị ở các trường đại học các nước tân tiến Âu - Mỹ” do chính phủ trợ cấp hàng năm và sự đóng góp của các bậc hảo tâm. Trước mắt, trường đại học mở 5 ban là: y khoa, khoa học, văn khoa, chính trị xã hội và mỹ thuật. Ban y khoa, khoa học và mỹ thuật “hiện thời vẫn theo qui tắc cũ” và sẽ lập “một hội đồng để tìm phương sách cải tổ lại cho hợp với những tiến bộ của nhân loại”.

... Xin lưu ý, tên trường đại học theo bài tường thuật của báo Cứu quốc là “Trường Đại học Việt Nam” hay “Việt Nam Đại học Hà Nội”, nhưng theo bài diễn văn của cố GS. Nguyễn Văn Huyền là “Trường Đại học Quốc gia Việt Nam” [9].

Các ý kiến hiện nay cho rằng “Trường Cao đẳng Mỹ thuật thuộc Đại học Quốc gia Việt Nam” có lẽ đều căn cứ theo 2 bài viết trên, cả 2 bài đều có những đoạn đề cập tới “Trường Đại học Quốc gia Việt Nam có các ban Y khoa, Khoa học, Văn khoa, Chính trị xã hội... trong đó có cả ban Mỹ thuật”. Bài của tác giả Đinh Xuân Lâm “sao lục nguyên văn” “Biên bản phiên họp ngày 22/9/1945”; “Biên bản phiên họp ngày 4/10/1945 của Chủ tịch Hồ Chí Minh và Hội đồng Chính phủ”; bài của tác giả Phan Huy Lê căn cứ trên “bản sao chụp bài diễn văn khai giảng Đại học ngày 15/11/1945 của cố GS. Nguyễn Văn Huyền” (bản gốc là “bản thảo viết tay bằng bút chì, lưu giữ trong hồ sơ lưu trữ của Viện Viễn Đông Bác cổ Pháp (EFEO) ở Paris”).

Như vậy, các dữ liệu trên chỉ là các biên bản cuộc họp và bản thảo bài diễn văn khai giảng của một đại học.

Ngoài ra, một số văn bản lưu trữ tại Thư viện Quốc gia Việt Nam có tồn tại những danh từ khác nhau về tên gọi của Đại học Việt Nam, Trường Cao đẳng Mỹ thuật, nhân sự quản trị, giảng dạy, thông tin tuyển sinh của Trường Cao đẳng Mỹ thuật. Chính vì sự xuất hiện các tên gọi khác nhau về hai ngôi trường đã dẫn đến những cách hiểu, lý giải khác nhau về quan hệ cơ cấu tổ chức, quản trị, trong đó cách hiểu *Trường Cao đẳng Mỹ thuật thuộc Trường Đại học Việt Nam* có ở một số văn bản như biên bản cuộc họp, diễn văn khai giảng từ những năm đầu nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà và tới hôm nay được một số tổ chức, cá nhân vận dụng trích dẫn.

Theo nhiều tài liệu lưu trữ về thời kỳ đầu thành lập trường Đại học Việt Nam, rất nhiều văn bản chỉ gọi ngôi trường đó là “Đại học” (cả viết hoa, viết thường), kể cả 2 bài viết của tác giả Đinh Xuân Lâm và Phan Huy Lê, theo chúng tôi có thể lý giải quyết định mở trường đại học (cơ bản dựa trên cơ sở vật chất, mô hình của Đại học Đông Dương) của Chính phủ Việt Nam Dân chủ Cộng hoà hiển nhiên sẽ không dùng

(lại) tên quá khứ thuộc địa, do đó, có thể tạm dùng tên “Đại học” sau đó là “Đại học Việt Nam” để nhấn mạnh ngôi trường thuộc thời đại độc lập tự chủ của nước Việt Nam. Như bài viết của tác giả Phan Huy Lê thì báo Cứu quốc có viết “Việt Nam Đại học Hà Nội” và GS. Nguyễn Văn Huyền đã viết “Trường Đại học Quốc gia Việt Nam” trong bản thảo diễn văn khai giảng. Tuy nhiên, tên gọi *Đại học Việt Nam* xuất hiện chính thức trong Sắc lệnh ngày 10 tháng 10 năm 1945 “thiết lập một quỹ tự trị cho trường Đại học Việt Nam”[H10].

Về tên gọi trường Mỹ thuật, có những văn bản gọi là “ban Mỹ thuật” (bản thảo diễn văn khai giảng của GS. Nguyễn Văn Huyền), “ban Mỹ thuật trường Đại học” (văn bản bổ nhiệm nhân sự Hội đồng quản trị Đại học căn cứ theo Nghị định của Bộ trưởng Bộ Quốc gia Giáo dục ngày 31 tháng 12 năm 1945, trong đó họa sĩ Trần Văn Cẩn là thành viên và được ghi là “giáo sư ban Mỹ thuật trường Đại học”